

1. POGLAVLJE

O ČISTOĆI TIJELA I DUŠE

U kakvoj su vezi jučer i danas

Nekad se o spolnosti nije raspravljalo

“Naši roditelji nisu nikada izrijeком spominjali činjenice iz područja spolnosti. Kad sam ih upitao odakle dolaze djeca, oni su pocrvenjeli. Nekoliko dana kasnije moj mi je otac dao jednu brošuru s naslovom koji neću zaboraviti dok sam živ: ‘O čistoći tijela i duše’. Kad sam pročitao taj tekst, bio sam jednako neupućen. Kako spolnost funkcionira – o tome nije bilo ni jednog jedinog slovca.”

(Götz K., 78 godina, četvero djece)

Oko 1935. godine, u vrijeme kada je danas 78-godišnji višestruki djed Götz htio saznati od svojih roditelja kako je nastao, svijet je, gledan s pozicije ćudoređa, još bio prividno u redu. Nije bilo televizije koja kvari mladež, Interneta putem kojega se u kuću uvlači dječja pornografija, seks sa životinjama, a neudane trudnice bile su predmetom društvenog prezira. Vrlo je vjerojatno da je način na koji je u to doba reagirao otac gospodina Götza K., vrlo sličan načinu kako i danas reagiraju mnogi roditelji na znatiželjna pitanja svojih znanja željnih klinaca. Ni današnjim majkama i očevima, kad se pojave pitanja o tijelu, ljubavi i spolnosti, nisu strani zbunjeni manevri, nemirni pogledi i nesigurna objašnjenja.

“Kad me moja sedmogodišnja kći prilikom odlaska na spavanje upitala: ‘Mama, što je zapravo seks?’, ostala sam bez riječi. Nisam znala što bih na brzinu trebala reći. Onda sam se poslužila protupitanjem:

vrijeme zabranjivali promatranje golih beba i dodirivanje rukama tijekom kupanja. Jedna bremenska učiteljica sjeća se jednog rusko-njemačkog djeteta, kojemu su roditelji ispričali da su svoju djecu kupili u crkvi³.

Način provedbe upoznavanja sa spolnošću često puta nije jasan

Usprkos svemu: tendencija većeg upućivanja u spolnost je sve očitija i to je ono što napokon raduje. Pa o čemu roditelji zapravo podučavaju? Kako to čine i kada? I odakle crpe svoje znanje?

U svojoj opsežnoj studiji o spolnom životu i upućivanju u njega, psiholozi Norbert Kluge i Ingolf Schmid-Tannwald navode da roditelji sa svojom djecom obrađuju teme kao što su zaštita od trudnoće i prva redovita menstruacija. Dakako, mladići rjeđe dobivaju pouke o spolnom životu od djevojaka. Više od polovine momaka o prvoj ejakulaciji ne saznaje ništa od svojih roditelja⁴. Čak su i u školi informacije na tu temu vrlo oskudne. Onaj tko o 'vlažnim' snovima, odnosno noćnim polucijama ništa

~~~~~  
*Što je predmet roditeljskog poučavanja željeli su saznati i prof. Franzkowiak i Peter Sabo 1966. godine u studiji o spolnom odgoju u obitelji. Oni su utvrdili: roditelji, većinom majke, govore sa svojom djecom o rađanju, začecu i o "duševno-tjelesnim promjenama u pubertetu" - i svemu što se pod tim podrazumijeva. Informacije o kontracepciji (sprečavanju začeca) ili intimnostima s partnerom su u to doba rijetke. I to ne iz razloga što djeca o tome već odavna sve znaju, nego uz obrazloženje: "Moje dijete u tom pogledu još nije toliko daleko odmaklo."*<sup>5</sup>  
~~~~~

³ Janoschek (1995), str. 130

⁴ BZgA (1998C), str. 182

⁵ Franzkowiak, Sabo (1966)

ne sazna preko “drugih izvora” bit će neugodno iznenađen kad jednog jutra zatekne mokru mrlju na plahti u postelji.

To znači da su važne teme ostavljene netaknutima. A nedostatak informacija o sprečavanju začeca u osoba od 12 do 14 godina odražava se vjerojatno u porastu trudnoća djevojaka u tinejdžerskoj dobi. Tako Savezni ured za statistiku bilježi porast prekida trudnoća u malodobnica za 20% na području cijele Savezne Republike Njemačke. Dok je 2000. godine bilo 6337 prekida trudnoće, 2001. godine došlo je do porasta pa je registrirano 7605 prekida trudnoće. Paralelno s tim trendovima sve više djevojaka ispod 17 godina postaju majke. Godine 1998. registrirano je 3056 porođaja majki tinejdžerske dobi, a 2000. godine već je bilo 4421 takvih porođaja.⁶ Liječnice ovakav trend pripisuju sve ranijem stjecanju seksualnog iskustva, na čemu tinejdžeri, gotovo djeca, uporno inzistiraju.

Seksolog Norbert Kluge iz ovakvog stanja stvari zaključuje: “Spoznaje o spolnom životu krajnje su oskudne, a iluzija da se nešto o tome zna proporcionalno prevelika – što sve skupa predstavlja opasnu mješavinu”⁷

Kako iskustva utječu

Kako roditelji dolaze do znanja koje nastoje prenijeti svojoj djeci? Iz skromnih objašnjenja roditelja, iz knjiga, brošura, filmova, a nadasve iz svog osobnog iskustva. A ta su vrlo različita.

Prethodno spomenuti djed je ustvrdio da je, unatoč vlastitim naporima da sazna nešto o tajnom svijetu ljubavi i spolnosti, u brak ušao potpuno “glup”. Kao nekoć znatizeljni deran naučio je: “Odrasli se uvijek zarumene

⁶ Plankermann (2002)

⁷ Kluge u: Stuppe (2002)

~~~~~  
“Ja sam puno saznala iz časopisa Bravo. S velikim zanimanjem sam čitala stripove. Neke mi je stvari objasnila moja prijateljica. O tome je govorila slobodnije od mene. Ona mi je, primjerice, pokazala kako tampon upija vodu, a ponešto mi je rekla o ljubljenju i milovanju.”

(Beate M., 37 godina, dvoje djece)

~~~~~

na pitanje o tome kako nastajemo, ili o razlici između momaka i djevojaka”. U mladeži željne znanja tako se učvrstila spoznaja: “O spolnosti se ne govori”. Najčuvaniji njemački spolni pedagog Oswald Kolle, koji je koncem šezdesetih i početkom sedamdesetih ljubavnu praksu u “slici i riječi” predočio čitavoj naciji, ima određene spoznaje o utjecaju osobnih iskustava:

“U to su doba pristizale tisuće pisama raznih osoba koje su govorile – to je sve vrlo divno, ali mi smo potpuno stisnuti, mi sami ne znamo ništa. Ne možemo ni govoriti s našom djecom jer i sami, ako TO radimo, činimo TO sa stidom, u tami ispod pokrivača.”⁸

Zaključci iz vlastitih iskustava

Götz je kao mladi otac čvrsto odlučio: “To što moja djeca dožive i saznaju u kući treba po znanju nadmašiti ono što sam ja iz kuće kao popudbinu ponio u život.” On ide čak i dalje:

~~~~~  
“Ja bih, što se mene tiče, želio odgovoriti na svako pitanje moje djece.”  
~~~~~

⁸ Oswald Kolle u intervjuu za WDR 1998. godine u povodu njegova 70. rođendana, Junker (1998)

Osim toga, iz njegovih je iskustava najvjerojatnije proizišla čvrsta nakana: rado ću svojoj djeci prištedjeti prizor rumenih obraza. No, ta se želja izjalovila zbog profesionalnih ambicija i nedostatka vremena za obitelj, kako je poslije ustanovio u osvrtu na svoj život. Njegova je supruga preuzela dio razgovora s djecom. Neka čežnja prema normaliziranju teme spola je i dalje ostala aktualna. Danas se raduje što “barem moja 44-godišnja kći to čini bolje od mojih roditelja i od mene samoga”. Ona je, kako sama navodi, svoje spoznaje crpila iz razgovora s braćom koje je katkada i prisluškivala te iz časopisa *Bravo*.

Roditelji si danas postavljaju nove izazove; kako kao odrasla osoba koja je i sama nekoć imala relativno skromne uzore u odnosu na popustljivost i otvoreno ozračje u obitelji, odgojiti vlastite potomke u spolno prosvijećenu djecu?

Kamen smutnje: pitanja o ljubavi

Objašnjenje pitanja: “Kako djeca izlaze iz trbuha?” ili - nešto težeg pitanja –

“Kako ulaze u trbuh?” nekim roditeljima više i nije najveći kamen spoticanja. I priča o rodi koja donosi djecu ne izvlači se više tako često iz rukava.

Postoje lijepe i šaljive knjige⁹ sada već i za djecu u predškolskoj dobi te mnogi precizni i pogodni izrazi, koji

⁹ Bossbach Raffauf (1998): *Mama, wie bin ich in dein Bauch gekommen?* (Mama, kako sam dospio u tvoj trbuh?) Augsburg: Weltbild. Erlbruch (1996): *Das Bärenwunder*, Wupertal: Peter Hammer Verlag. Lenain, Durand (2002): *Hat Pia einen Pipimax?*, Hamburg: Oetinger. Cole, Babette (1994): “Mami hat ein Ei gelegt”. Aarau, Frankfurt a. M.: Sauerländer. Lotta e.V Benve vücdum – Ich und mein Körper. Kiel: Selbstverlag, (für türkische Mädchen).

Spolni je odgoj zapravo odgoj vlastitog ja

Spolni odgoj podrazumijeva da djeca uče na primjerima, uzorima – a u pravilu ponajbolje na modelu roditelja. Spolni odgoj obuhvaća reakciju na prividno trajna, ali i uznemirujuća opažanja djece poput: “Mama što misliš o gospodinu Statmannu?”, “Zašto ste se tako čudnovato gledali u oči?” Ili pitanje: “Što je ljubav?”

U spolnom odgoju nikada se ne radi samo o našoj djeci nego smo i mi sami u njega uključeni, tvrdi pedagog Helmut Kentler¹⁰. Jer odgoj u obitelji ima izravne veze s poviješću odgoja roditelja. U nekom ocu, recimo, koji vidi kako se njegov mali sin igra spolovilom dok se ne ukruti, unatoč tome što je u mnogim mudrim knjigama mogao pročitati da je masturbacija neškodljiva, prevladava sjećanje na vlastite osjećaje krivnje kad je i sam kao mladić onanirao, u vrijeme kad je to bilo najstrože zabranjeno. Stoga Kentler određuje polaznu točku: “Spolni odgoj djece zahtijeva i odgoj samoga odgajatelja.” A to, primjerice, znači “suočavanje s vlastitom poviješću spolnog odgoja.”¹¹ “Kako su zapravo odgajali mene?”, “Što je utjecalo na mene?”, “Čemu su me poučili?”

Na temelju vlastitih iskustava roditelji mogu odčitati što je na njih ostavilo dojam i kako su se oni sami iz toga dalje razvijali. Pitanja se nadovezuju jedno na drugo: “Gdje su danas moje granice?”, “Gdje su moje mogućnosti?”, “Što smatram važnim?”, “Koje granice djece vrijedi bezuvjetno respektirati?”

Za spolni odgoj kao i za odgoj djece općenito vrijedi da nema linearne veze prema motu: kad u odgoju načinom “A”, kao posljedica proizlazi “B”. Ali roditelji mogu djeci dati dobru ponudu. Vrlo je velika vjerojatnost da će dijete koje je odgojeno u dobrohotnoj, toploj, slobodnoj,

¹⁰ Kentler (1981) str. 32

¹¹ Ibid

tjelesno zdravoj i ugodnoj atmosferi moći prirodnije živjeti svoju spolnost. Razmišljanja o vlastitom iskustvu mogu roditeljima pomoći da lakše iziđu na kraj sa željama, potrebama i granicama svoje djece. U ovoj će knjizi, stoga, doći do riječi mnogi roditelji koji su razmislili o eventualnim vezama između jučer i danas.